

Aan de gemeenteraad

Onderwerp:

Voortgang ondersteuning gedupeerde ouders in het toeslagenschandaal.

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

In lijn met de toezegging aan de commissie WIOSSAN (d.d. 14 juli 2021), informeren wij uw raad tweejaarlijks over de voortgang van de ondersteuning van Rotterdamse gedupeerde ouders in het toeslagenschandaal.

In reactie op het verzoek van uw raad en van gedupeerden, spreken we niet langer van een toeslagen affaire, maar van een toeslagenschandaal (toezegging 23bb002767).

De laatste voortgangsbrief is op 5 april 2023 aangeboden aan de commissie WIOSSAN. In deze zesde voortgangsbrief gaan we in op de dienstverlening en op de laatste ontwikkelingen, zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau. Wij bieden u bij deze ook de tweede monitor Kinderopvangtoeslag 010 aan.

Wij hebben opdracht gegeven aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) om te onderzoeken of de ondersteuning, die wordt geboden aan gezinnen die gedupeerd zijn door het kindertoeslagenschandaal, de beoogde effecten heeft en hoe de ondersteuning kan worden verbeterd. Het rapport is als bijlage bijgevoegd.

Relatie met het coalitieakkoord/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Motie 'Wij zien jullie: stappen naar erkenning voor gedupeerde gezinnen' (raad 23 mei 2011, 23bb003063).

Toezeggingen: EUR-onderzoek (23bb002768), Gebruik schandaal i.p.v. affaire (23bb002767).

Toelichting

Inleiding

Ouders die zijn gedupeerd door het toeslagenschandaal is 'ongekend onrecht' aangedaan door de Rijksoverheid. Het Rijk is bezig met een hersteloperatie. Op 5 november 2022 is de Wet hersteloperatie toeslagen in werking getreden. Het herstelprogramma van de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) bestaat uit financiële compensatie, een schuldenaanpak en een brede ondersteuning op de vijf leefgebieden financiën, wonen, zorg, gezin en werk. De gemeenten zijn belast met de uitvoering van deze ondersteuning. Daarnaast is de gemeente voor veel gedupeerde ouders (een van de) schuldeiser(s) en in sommige gevallen ook (schuld)hulpverlener.

1. Landelijke ontwikkelingen

Landelijk hebben zich momenteel ca. 65.000 mensen als mogelijk gedupeerde gemeld bij het UHT. Voor ruim 31.200 ouders heeft het UHT in de eerste toets dan wel in de integrale beoordeling vastgesteld dat zij gedupeerde zijn van het kinderopvangtoeslagenschandaal (48% van de aanmeldingen). De focus bij het Rijk ligt vooral op het versnellen van de integrale beoordeling. Daarnaast is er gewerkt aan een regeling voor ex-toeslagpartners¹ (van kracht per september 2023) en een ontwerp-nabestaandenregeling².

2. Stand van zaken in Rotterdam

2.1 Maatschappelijke ondersteuning

Het aantal (mogelijk) door het toeslagenschandaal gedupeerde Rotterdammers neemt nog steeds toe. Momenteel zijn dat er ongeveer 11.000. Daarvan zijn er in totaal 5.585 erkend gedupeerden. 4.889 Rotterdammers wachten nog op een definitief oordeel van de UHT. 286 Rotterdammers zijn niet erkend als gedupeerde. De meeste mensen die zich melden worden erkend. De meeste (mogelijk) gedupeerden wonen in Rotterdam Zuid, Delfshaven en Prins Alexander. Meer dan 50 procent wil geen dienstverlening. Het merendeel van de Rotterdammers die wel hulp en ondersteuning wil, kampt met meervoudige of complexe problemen op een of meer van de vijf leefgebieden. Dat betekent onder meer dat gedupeerde ouders steeds langer hulp en ondersteuning nodig hebben en steeds meer behoefte hebben aan structurele en emotionele hulp (in plaats van acute hulp). Dat legt een groot beslag op de capaciteit van de wijkcoaches die die ouders en kinderen maatschappelijke ondersteuning bieden bij (de problemen over) wonen en huisvesting, opvoeding, werk et cetera. Er zijn op dit moment ruim 100 wijkcoaches werkzaam. Elke coach heeft ca elf gedupeerden onder zijn of haar hoede. Dat betekent dat er niet altijd voldoende tijd en ruimte is om nieuwe gedupeerden te benaderen en te begeleiden. Al met al is de wachttijd nu ongeveer 6 maanden.

Wat gaan we de komende periode doen?

- We willen de wachttijd verkorten door gedupeerde ouders die sinds 2020 ondersteuning op de vijf leefgebieden ('brede hulp') krijgen en die het compensatieproces bij de Belastingdienst hebben doorlopen én gedupeerde ouders die langer dan zes maanden geen contact hebben gehad met hun coach, te helpen om versneld op eigen benen te kunnen staan. We doen dat met gerichte ondersteuning.

¹ [Over de ex-toeslagpartnerregeling | Toeslagen Herstel](#)

² [De nabestaandenregeling | Toeslagen Herstel](#)

- Gedupeerden die een enkelvoudige ondersteuningsbehoefte hebben op het gebied van emotioneel herstel, werk en of participatie en of schulden bieden we hulp uit bestaand aanbod (ETF, Groeikracht) of uit extra ingekochte dienstverlening (psychotherapie bijvoorbeeld).

We faciliteren (wijk)netwerken en drie lotgenotengroepen (IJsselmonde, Delfshaven, Noord). Netwerken en het delen van ervaringen is belangrijk voor (mogelijk) gedupeerden. Gedupeerden organiseren deze netwerken en lotgenotengroepen zelf. Als blijkt dat uitbreiding van het aantal gewenst is, dan faciliteren wij dat.

2.2 Kindaanpak (slagkracht)

Structureel

De kindaanpak is op 5 november 2022 gestart, gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Wet hersteloperatie toeslagen. Momenteel hebben 334 jongeren zich bij de gemeente gemeld voor brede ondersteuning. Dit zijn meerderjarige jongeren vanaf 18 jaar. Kinderen van 0-18 jaar worden meegenomen in de gezinsaanpak en om die reden zijn cijfers over de kindaanpak voor alleen 0 - 18-jarigen niet voorhanden. De jongeren worden ondersteund op dezelfde vijf leefgebieden als hun ouders. Met dien verstande dat de zogenaamde 'betaalpaauze' niet voor de kindaanpak geldt. De afgelopen periode stond in het teken van het ontwikkelen van passende ondersteuning voor kinderen op het gebied van mentale gezondheid, culturele activiteiten en sporten. Ook is er extra inzet op werk en opleiden (groeikracht) door en met de inzet van dedicated consulenten bij het Jongerenloket.

De studiefinancieringslening DUO is geen onderdeel van de kindaanpak. Deze lening wordt namelijk niet als een schuld gezien. Er is wél sprake van schulden als bijvoorbeeld het collegegeld (nog) niet is betaald of een boete is opgelegd voor het niet tijdig inleveren van de OV-kaart. Betaalachterstanden die DUO heeft overgedragen aan een incassobureau of deurwaarder kunnen meegenomen worden in een schuldsanering. Via "mijn DUO" hebben jongeren inzicht in hun specifieke situatie. Waar nodig kunnen we samen met de jongere aan de hand van het DUO dossier, bezien welke mogelijkheden er zijn.

Zowel in het bereiken van jongeren als het bieden van laagdrempelige eerste ondersteuning zijn partners belangrijk. Wij werken gestaag verder om het netwerk van partners uit te breiden, zodat we kunnen voldoen aan de concrete behoefte van jongeren om te werken aan emotioneel herstel en de vraag naar praktische ondersteuning. We leggen in de communicatie de nadruk op het creëren van een frisse start/ eigen regie en daarbij passende ondersteuning

Incidenteel

Op 23 juni 2023 heeft de try-out van het 'Flow Your Mind' event plaatsgevonden. Deze bijeenkomst is in samenwerking tussen gedupeerde jongeren, diverse partners en gemeente tot stand gekomen. Het doel van het event was: inspireren, inzicht geven in de mogelijkheden en laagdrempelig, concreet en directe informatie verstrekken over en ondersteuning van een wijkcoach of partner. Jongeren weten minder makkelijk zelf de weg naar de gemeente te vinden. Daarom proberen we hen op een laagdrempelige manieren (whatsapp, filmpjes en telefonische uitnodigingen) te benaderen. Op deze manier zijn we met 200 jongeren in contact gekomen. 17,5 procent heeft zich ingeschreven voor de try-out. 10 procent is bij het event aanwezig geweest.

De reacties van de jongeren over het 'Flow Your Mind' event waren positief. Een volgende editie van het event in het kader van het toeslagenschandaal voor en door jongeren vindt in de tweede helft van november plaats.

3. Verbetering en uitbreiding van de dienstverlening

De afgelopen periode hebben we gelobbyd voor een schuldaanpak voor jongeren en zijn we een aantal lokale pilots gestart. Daarnaast werkt Rotterdam intensief samen met Ministeries, VNG en andere organisaties in landelijke pilots om de vele Rotterdamse gedupeerden zo goed mogelijk te helpen. We worden ook actief door deze partijen uitgenodigd om mee te doen en denken. Onderstaand lichten we de lobby en de pilots toe.

a. Rotterdamse pilots en acties

3.1.1 Lobby schuldaanpak jongeren met problematische schulden

Wij hebben met andere gemeenten een lobby bij het Rijk gevoerd over de schuldaanpak voor jongeren. Het resultaat van deze lobby is de motie van Kamerlid Kat c.s. waarin het Kabinet wordt opgeroepen om een schuldhelpverleningsaanbod te ontwikkelen voor jongeren en (jong)volwassenen die vallen binnen de reikwijdte van de kindregeling. Het Kabinet heeft in reactie daarop besloten om voor jongeren met problematische schulden een fonds van € 35 miljoen beschikbaar te stellen. Wij zijn nog niet bekend met de inhoud van het besluit. We berichten in de volgende voortgangsrapportage of dit leidt tot oplossingen in het Rotterdamse.

3.1.2 Pilot toekomstdromen

De pilot toekomstdromen is gestart in september 2022 en is eind augustus 2023 afgerond. De pilot is uitgevoerd in het gebied van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Het doel van de pilot toekomstdromen is om de kinderen van gedupeerde ouders te (kunnen) helpen bij het alsnog realiseren van hun toekomstdromen en verlangens, zoals de kinderen die hadden vóór het toeslagenschandaal: profvoetballer, kickbokser, lasser, fietsmonteur, kapper etc. worden. Wij hebben hierin voorzien door cursussen, training en opleiding te geven. En door ondersteuning bij schulden/ financiën en praktische (materiële) zaken (kleding, sport-, of leermiddelen). Deze aanpak breiden we in 2024 uit in aantal gezinnen en naar andere gebieden in de stad. We streven ernaar om 100 kinderen te helpen.

3.1.3 Pilot groeikracht

In het voorjaar 2023 is een pilot 'groeikracht' ontwikkeld, waarin gedupeerde ouders en kinderen van gedupeerde ondersteuning krijgen op het gebied van participatie en werk. Deze pilot loopt tot het voorjaar van 2024. Er is veel vraag naar dergelijke ondersteuning. Momenteel nemen 104 mensen deel aan de pilot, hiervan krijgen 53 mensen ondersteuning. 51 mensen staan nog op een wachtlijst. We breiden onze pilot capaciteit uit om meer mensen te kunnen helpen. De eerste resultaten nemen we op in de volgende voortgangsbrief in april 2024.

3.1.4. Bijeenkomst 'Wij zien jullie'.

Uw raad heeft ons college verzocht (motie 23bb003063³) om een bijeenkomst te organiseren voor Rotterdamse gedupeerden met als doel om 'met elkaar en de gemeente in gesprek te gaan en op te halen waarde gedupeerden zelf behoefte aan hebben om zich echt erkend en geholpen te voelen'.

³ Document RotterdamRaad - [23bb003063] Wij zien jullie: stappen naar erkenning voor gedupeerde gezinnen - iBabs RIS

Deze bijeenkomst wordt georganiseerd naar voorbeeld van de voorstelling 'Verloren Onschuld' van het Rotterdams Wijktheater. Deze staat gepland op 10 januari 2024. Op dit moment is de voorbereiding voor deze bijeenkomst in volle gang. Wij berichten u over de afdoening van de motie 'Wij zien jullie' eind januari 2024.

3.2 Aansluiting bij landelijke pilots

3.2.1 Pilot "Niet-gebruik"

De pilot niet-gebruik liep van juni 2023 tot oktober 2023. Als ouders formeel erkend zijn als gedupeerde kunnen ze hun private schulden indienen bij Sociale Banken Nederland (SBN). De SBN betaalt de schulden aan de schuldeisers. Het Rijk vergoedt de kosten. In Rotterdam hebben minimaal 600 gezinnen die erkend zijn, hun schulden niet ingediend bij het SBN. Die schulden liggen (weer) ter inning bij een gerechtsdeurwaarder. Met de gerechtsdeurwaarders en het ministerie van Financiën is afgesproken deze ouders thuis te bezoeken. De gerechtsdeurwaarder biedt daarin aan om de ouders te helpen bij de aanvraag bij SBN, zodat hun schulden alsnog opgelost worden. Ook biedt de gerechtsdeurwaarder aan om contact te zoeken met het Informatiepunt Toeslagen 010, als er problemen zijn op andere leefgebieden.

Uit de pilot blijkt dat de gerechtsdeurwaarders 25% van de ouders direct kunnen helpen met de aanvraag bij SBN. Een ander deel van de ouders doen de aanvraag alsnog zelf. SBN meldt dat de actie leidt tot een stijging in aanmeldingen. Alhoewel niet duidelijk is of dit aanmeldingen zijn naar aanleiding van de pilot - de BN kan de cijfers niet uitsplitsen - kunnen we concluderen dat de pilot een succes is. Dat wordt bevestigd door het besluit om de werkwijze landelijk in te voeren, alle gerechtsdeurwaarders- kantoren gaan op deze wijze werken.

3.2.2 Pilot "Opstarten Invordering"

De pilot opstarten invordering is gestart in oktober 2023 en loopt tot eind 2023. Het Rijk had een pauze ingesteld voor lopende/nieuwe vorderingen, deze vervalt per 1 januari 2024. De Dienst Toeslagen van het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst gaan begin 2024 het invorderingsproces van ouders die het herstelproces als gedupeerde hebben afgerond, weer opstarten. Dat is een wettelijke plicht. Dat betekent dat mensen met openstaande bedragen daar weer actief aan herinnerd gaan worden. Om te voorkomen dat dit opnieuw leidt tot grote financiële problemen voor die gezinnen, doet de Dienst Toeslagen een pilot met drie gemeenten, waaronder Rotterdam. Het doel van de pilot is te onderzoeken op welke wijze en met welke regelingen en reguliere schulddienstverlening deze terugbetalingen voor deze gezinnen ingeregeld en uitgevoerd kunnen worden. De medewerking van Rotterdam in deze pilot betekent dat ouders die niet voldoende hebben aan hulp vanuit de Dienst Toeslagen bij het terugbetalen, ondersteuning van de gemeente krijgen. Bijvoorbeeld door betalingsafspraken en/ of warm incasseren. Wij benaderen zelf de mensen van wie de incasso wordt opgestart.

Het hervatten van de incasso heeft naar verwachting voor veel Rotterdamse gezinnen impact. Dat is de reden waarom Rotterdam ook graag meedraait in deze pilot. We hebben hierbij ook aandacht voor het voorkomen van het ontstaan van nieuwe schulden. Er zijn inmiddels 210 gesprekken met Rotterdammers gevoerd. De resultaten van de pilot worden geanalyseerd. Op basis hiervan wordt bepaald hoe het vervolg van de werkwijze eruitziet en of deze landelijk uitgerold wordt.

4. Onderzoek Erasmus Universiteit 'Werken aan een toekomst na de toeslagenaffaire'.

Wij hebben de EUR-opdracht gegeven om onderzoek te doen naar "de organisatie en effectiviteit van ondersteuning van gedupeerde gezinnen in het toeslagenschandaal van Rotterdam". De EUR heeft vorige maand het rapport 'Werken aan een toekomst na de toeslagenaffaire' opgeleverd (bijlage 2).

We delen de conclusies van de EUR en we nemen de aanbevelingen over.

We gaan met de EUR in gesprek hoe we de aanbevelingen concreet kunnen vertalen in de gemeentelijke dienstverlening en in het werken met en door de wijkcoaches. Wat we vooruitlopend daarop al kunnen verbeteren, pakken we op. We informeren u in het eerste kwartaal van 2024 over onze vertaalslag van de aanbevelingen in de dagelijkse praktijk.

Toezeggingen

We stellen u voor de toezeggingen 'Gebruik schandaal in plaats van affaire' (23bb002767) en 'EUR-onderzoek' (23bb002768) als afgedaan te beschouwen.

5. Tot slot

Het herstelproces van gedupeerde ouders verloopt niet in een rechte lijn. Dit proces verloopt stapsgewijs en ziet er voor elke gedupeerde weer anders uit en wordt ook anders ervaren. Daar komen ook de emoties en uitdagingen bij kijken. We blijven ons hard inzetten om Rotterdammers zo goed mogelijk en zo snel mogelijk te helpen met een frisse start.

Financiële en juridische consequenties:

Niet van toepassing.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Bijlagen:

1. Monitor Kinderopvangtoeslag 010
2. Rapport Erasmus Universiteit Rotterdam 'Werken aan een toekomst na de